

Biuro Edukacji
Urząd m.st. Warszawy

III EDYCJA KONFERENCJI SZKOŁA PARTNERSKA „Wpływ rodziców na sukcesy edukacyjne dzieci”

Elvira Werner
Europejskie Stowarzyszenie Rodziców

Jak rodzice mogą wspierać rozwój talentów swoich dzieci we współpracy ze szkołą?

1. Zaangażowanie rodziców w szkole w proces edukacji dzieci

Zaangażowanie rodziców w to, co dzieje się w szkole jest bardzo cenne dla systemu edukacyjnego. Każdy krok zmierzający do zwiększenia uczestnictwa rodziców w edukacji przekłada się na sukces szkolny ucznia. Rodzice to pierwsi nauczyciele swojego dziecka i ich wpływ na dziecko jest największy.

Działania wychowawcze rodziców oparte są o wzajemne zaufanie rodziców i dzieci – dar, który otrzymujemy w chwili narodzin, rozwijający się przez nie do końca jeszcze zbadane aspekty przywiązania tworzone przez nasze systemy neuropsychologiczne, hormonalne i emocjonalne oraz powstające w strukturach społecznych.

Według badaczy zajmujących się psychologią rozwojową więź rodziców z dziećmi jest dla dziecka głównym źródłem poczucia wartości, indywidualności i odwagi w rozwijaniu swych możliwości i talentów.

Edukacja formalna w ramach systemu oświaty (obowiązkowa w Niemczech), buduje na tym fundamencie przyjęte przez naszą kulturę ‘techniczne’ umiejętności – czytania, pisanie, i liczenia.

Edukacja formalna tworzy podstawę funkcjonowania społeczeństwa jako całości – od każdego członka oczekuje się wniesienia własnego wkładu na miarę indywidualnych możliwości. Instytucje oświatowe zostały stworzone z myślą o przygotowaniu młodych ludzi do dalszych studiów bądź do zawodu.

Rodzice sami przeszli taką szkolną drogę i teraz mogą towarzyszyć swym dzieciom poprzez zachęcanie do nauki, wspieranie i opiekowanie się nimi.

Biuro Edukacji
Urząd m.st. Warszawy

Ponadto, działania rodziców w szkole są dla dzieci wzorem zaangażowania społecznego. Dzieci uczą się wraz z rodzicami jak wносить swój wkład we wspólne działania, dzielić się pomysłami i szukać rozwiązań pojawiających się problemów. Dzięki temu dzieci w praktyce, w życiu codziennym uczą się zachowań koniecznych do życia w przyszłym społeczeństwie obywatelskim we wspólnej Europie.

2. Szkolenie rodziców i zwiększanie ich kompetencji

W czasach współczesnych decyzję o zostaniu rodzicami młodzi ludzie podejmują dużo później niż to miało miejsce w przeszłości. Większość z nich najpierw kończy szkoły, studia i szkolenia zawodowe i zdobywa doświadczenie w pracy. Z drugiej strony, młodzi rodzice nie mają lub niemal nie mają przygotowania do zajmowania się dziećmi, gdyż życie współczesnej rodziny koncentruje się wokół szukania równowagi między pracą a potrzebami dzieci. Niewiele rodzin ma więcej niż dwójkę lub trójkę dzieci, a w całej Europie większość matek wraca do pracy, gdy dzieci są jeszcze małe. Rodzeństwo rzadko angażuje się w opiekę nad młodszymi braćmi czy siostrami.

Wychowanie dzieci polega nie tylko na uruchomieniu instynktownych wzorców zachowań. To również wysoce zrytualizowany konstrukt społeczny. Dlatego też młodych rodziców należy wspierać, szczególnie we wczesnym okresie wychowania dziecka. Kursy dla młodych rodziców są bardzo popularne. Najczęściej prowadzą je położne. Młode pary oczekujące dziecka uczą się zaspokajania potrzeb niemowlęcia – karmienia, przewijania, zapobiegania chorobom.

W Niemczech rosnąca świadomość odnośnie potrzeb pracujących rodziców przekłada się na coraz większą liczbę instytucji zapewniającą małym dzieciom opiekę, podczas gdy rodzice są w pracy. Jeszcze niedawno rozwiązanie to nie było rozpowszechnione w byłych Niemczech Zachodnich, gdzie dzieci do trzeciego roku życia wychowywane były w domu, a matki na ogół w tym czasie nie pracowały.

Ponadto rodzice potrzebują wsparcia w trudnych sytuacjach takich jak choroba dziecka, kryzys szkolny, problemy w rodzinie lub między partnerami. W przeszłości problemy takie były na ogół rozwiązywane przez wsparcie ze strony kogoś w rodzinie. Obecnie, gdy wymaga się mobilności i elastyczności w życiu zawodowym, jest to o wiele trudniejsze.

W dzisiejszych czasach członków rodziny nieosiągalnych ze względu na odległość bądź też brak czasu zastępują grupy samopomocy, firmy komercyjne oraz inicjatywy społeczne powstające wszędzie wokół. Jest szczególnie ważne, by młodzi rodzice mieli do nich dostęp i umieli ocenić rzetelność i przydatność proponowanej oferty.

Wychowanie dzieci jest ważnym zadaniem dla całego społeczeństwa. Badania socjobiologiczne pokazują, że rozwój społeczny człowieka powiązany jest ze strukturami społecznymi związanymi z wzajemnym wspieraniem się i zapewnianiem schronienia, szczególnie w przypadku najstarszych członków grupy.

Wspieranie rodziców w poszerzaniu kompetencji wychowawczych i edukacyjnych jest pierwszym krokiem w zapobieganiu zaburzeniom rozwoju. Jest więc najważniejszym przyczynkiem do chronienia naszych dzieci, ważniejszym niż profesjonalna pomoc czy nadzór, które powinny być stosowane jedynie wtedy, gdy pojawią się już problemy.

3. Szkolenia dla rodziców dzieci w wieku szkolnym

Szkolenie rodziców dzieci w wieku szkolnych jest postrzegane w Niemczech jako odpowiedzialność szkoły i nauczycieli. W rezultacie rozwoju historycznego powstał pewien rodzaj opozycji pomiędzy nauczycielami/szkołą a rodzicami. Jest on powszechny i utrudnia działalność rad rodziców w Niemczech.

W Niemczech istnieje obowiązek nauki szkolnej. Jeśli rodzice nie posyłają dziecka do szkoły mogą zostać zmuszeni do tego przez państwo. W kilkunastu przypadkach, gdy rodzice odmówili posłania dziecka do szkoły, policja doprowadziła dzieci do szkoły siłą. Rodzice byli karani za zabranie dziecka ze szkoły dzień lub dwa przed zakończeniem roku lub dzień po rozpoczęciu semestru, gdy wyjeżdżali na wakacje za granicą, itp.

Choć są to pojedyncze przypadki pokazują wyraźnie społeczne postrzeżenie rodziców jako niezbyt odpowiedzialnych osób, które muszą być dokładnie kontrolowane.

Tendencje demograficzne w Niemczech w ostatnich latach pogłębiają ten obraz rodziców. Faktycznie tylko około 20% dorosłych osób z prawami wyborczymi (tj. obywateli niemieckich według definicji konstytucyjnej) wychowuje dzieci (czyli osoby do lat osiemnastu). Znacząca większość społeczeństwa niemieckiego nie jest związana w życiu codziennym z dziećmi i młodzieżą inaczej niż tylko poprzez kontakt zawodowy. Jest jeszcze nie w pełni uświadomiony problem, który prowadzi do narastającej presji na rodziców, jeśli chodzi o oczekiwania dotyczące ich zachowań wychowawczych. Za każde potknięcie, za wszystkie problemy wychowawcze winą obarcza się natychmiast rodziców. Symptomatyczna dla obecnej sytuacji społecznej jest rosnąca liczba procesów przeciwko rodzicom, a nawet tendencja do obniżania granic dopuszczających interwencję i odebranie praw rodzicielskich osobom postrzeganim jako niewystarczająco dobrzy rodzice.

Stowarzyszenia rodziców przyglądają się temu wszystkiemu z rosnącym smutkiem i próbują zapobiegać zwiększaniu presji wywieranej na rodziców, poprzez działania mające za zadanie zaangażowanie rodziców w proces edukacji dzieci.

Na terenie całych Niemiec powstają różnorodne lokalne i regionalne inicjatywy organizacji rodziców. Zaangażowanie rodziców napotyka jednak na trzy ogromne przeszkody:

- Organizacje rodzicielskie na poziomie federalnym to stowarzyszenia skupiające osoby działające społecznie. W Niemczech każda szkoła sama definiuje reprezentację rodziców. Struktury na wyższych szczeblach różnią się z zależności od obowiązującego w danym regionie prawa – od pełnego, zdefiniowanego w prawie przedstawicielstwa w Hamburgu do braku jakiegokolwiek przedstawicielstwa w Bawarii. Sytuacja ta powoduje nieustanną niepewność przedstawicieli rodziców, którzy muszą wciąż zaczynać niemal od zera, by określić występujące problemy i szukać możliwych rozwiązań. Systematyczne publikowanie najlepszych praktyk i rozwiązań często spotykanych problemów nie zostało jeszcze wdrożone, pomimo wysiłków organizacji rodzicielskich.
- Naturalną konsekwencją takiego stanu rzeczy jest brak popularyzowania i podtrzymywania raz wypracowanych rozwiązań. Każdy nowo wybrany przedstawiciel rodziców musi od początku uczyć się funkcjonowania w systemie szkolnym, rozmawiania z dyrekcją szkoły, nauczycielami i rodzicami, negocjowania z administracją. Obecnie nie istnieje prawo, które gwarantowałoby rodzicom szkolenie z tych zagadnień przed objęciem funkcji w radzie rodziców. Tradycja szkoleń dla członków rad rodziców wdrażana przez stowarzyszenia rodzicielskie rośnie powoli i napotyka wiele przeszkód. Tak więc ważnym zadaniem organizacji skupiających rodziców jest zapewnienie ciągłości działania i skuteczne przekazywanie informacji swoim następcom.
- Szkolenie nauczycieli nie obejmuje w sposób systematyczny tematów dotyczących współpracy z rodzicami. Stowarzyszenia rodzicielskie od dawna dążą do wprowadzenia zapisów prawnych, które by zobowiązywały uniwersytety i ośrodki szkolenia nauczycieli do współpracy ze stowarzyszeniami rodzicielskimi w tworzeniu kursów i szkoleń promujących modele współpracy między nauczycielami i rodzicami, a także szkoleń dla dyrektorów szkół w zakresie ułatwiania rodzicom zaangażowania społecznego na terenie szkoły.

Do tej pory zrealizowano jedynie projekty pilotażowe, o bardzo ograniczonym zasięgu. Rezultatami projektów były pozytywne wyniki jeśli chodzi o oceny uczniów, lepsza komunikacja między szkołą, a rodzicami oraz poprawienie wizerunku szkoły w społeczności lokalnej.

4. Partnerstwo nauczycieli i rodziców – szkolenie EPA (Europejskiego Stowarzyszenia Rodziców)

EPA (Europejskie Stowarzyszenie Rodziców) zostało założone w roku 1985 przez przedstawicieli rodziców z kilkunastu krajów europejskich, którzy byli przekonani o konieczności reprezentowania

rodziców na szczeblu europejskim, gdzie będzie zapadać większość decyzji dotyczących przyszłości naszych dzieci. Związki zawodowe nauczycieli oraz samorządy uczniowskie miały już wtedy swoje organizacje europejskie.

Przedstawiciele rodziców zdawali sobie sprawę z trudności w komunikowaniu się z innymi rodzicami w Europie, aby skuteczniej wymieniać się doświadczeniami dotyczącymi wspólnych problemów oraz by udzielać sobie wzajemnie wsparcia, nie tylko w sprawach indywidualnych – dzieci, rodziców i szkół, ale też dla przyszłych pokoleń, w imię stworzenia lepszego systemu edukacyjnego opartego o założenia Life Long Learning – uczenia się przez całe życie.

Bardzo szybko rodzice odkryli, że łączy ich wspólne doświadczenie problemów w kontaktach ze szkołą, że kontakty te to często konflikty, stresujące dla rodziców, nauczycieli, a także uczniów, których dotyczył przedmiot sporu.

Dlatego EPA, wspierane przez Unię Europejską środkami finansowymi, przeprowadziło badania naukowe i wdrożyło projekt szkolenia: Partnerstwo nauczycieli i rodziców, opracowany przez naukowców we współpracy z rodzicami. Początkowo, w 1997 roku, w projekcie brały udział stowarzyszenia angielskie i francuskie. W 1998 roku dołączyły pozostałe, rozpoczynając wielką kampanię w całej Europie. Trzydziestu trenerów EPA prowadziło szkolenia w dwudziestu dziewięciu krajach, dla ponad czterystu szkół i kilkunastu tysięcy rodziców.

W Bawarii rozpoczęłam szkolenia w 1998 roku w trzech szkołach dla około stu rodziców i nauczycieli. Do tej pory przeprowadziłam ponad 60 szkoleń, które objęły cztery tysiące rodziców, w tym trenerów, którzy następnie prowadzili szkolenia w swoich szkołach.

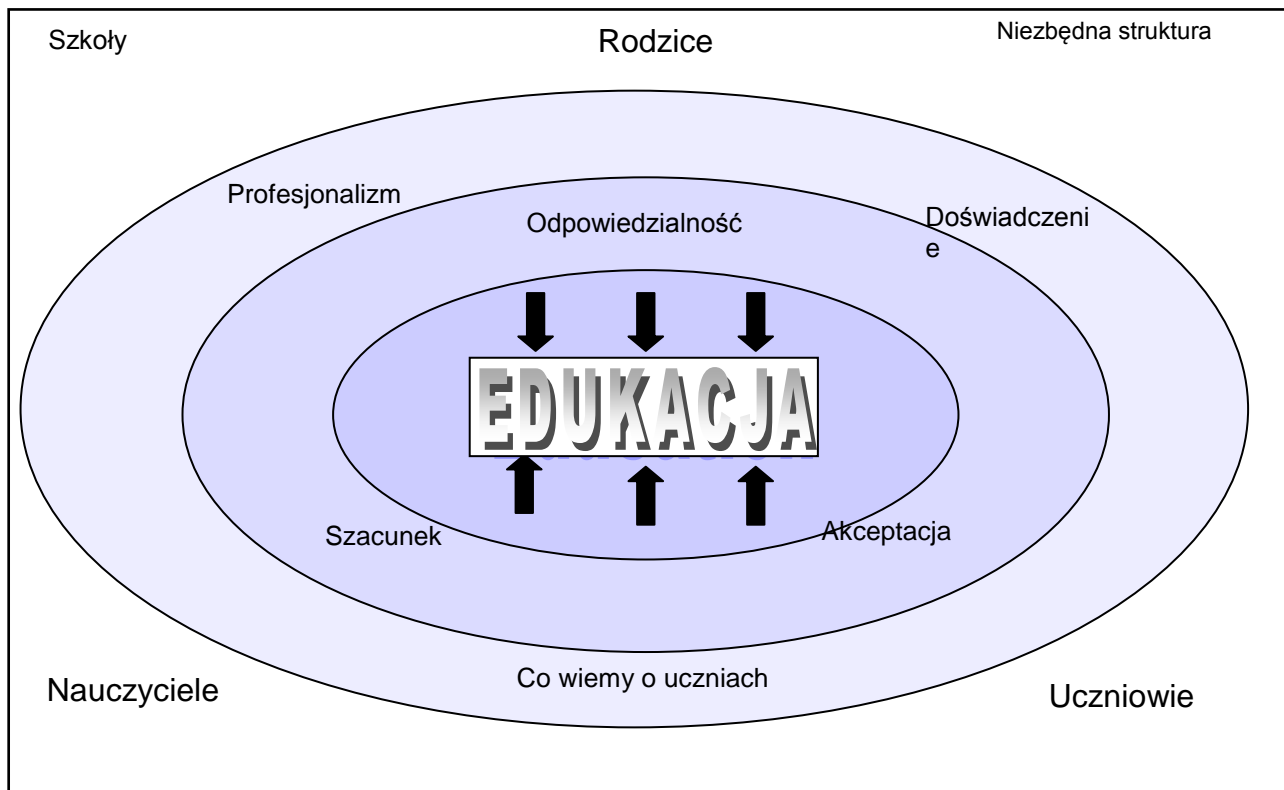
Wyniki szkoleń po pierwszych dwóch latach trwania projektu zostały naukowo zbadane i zaprezentowane na Konferencji Europejskiej w Helsinkach w roku 1999. Od tamtego czasu większość stowarzyszeń ciągle prowadzi te szkolenia, nierzadko dostosowane do lokalnych potrzeb i warunków.

Materiały szkoleniowe dostępne są dla wszystkich szkół zainteresowanych projektem (www.epa-parents.eu).

Szkolenie EPA **Partnerstwo nauczycieli i rodziców** składa się z trzech części:

- * Jak rodzice i nauczyciele mogą nawiązać kontakt i rozpocząć komunikację?
- * Jak rodzice i nauczyciele mogą uświadomić sobie wspólne cele procesu edukacji i współpracować w osiągnięciu ich?

- × Jak rodzice i nauczyciele mogą zidentyfikować dobre praktyki i/lub przeszkody i pracować wspólnie, by poprawić warunki i efekty procesu kształcenia dzieci?

Model partnerstwa według EPA

Metodyczne podejście, stworzone w oparciu o solidne badania naukowe pomaga rodzicom stać się kompetentnymi partnerami nauczycieli i innych osób pracujących w szkole i skutecznie wspierać dziecko w nauce. Ponadto, jak pokazała ocena rezultatów projektu, w uczestniczących w projekcie szkołach stworzona została atmosfera wzajemnego zaufania i zrozumienia, wysoko oceniana jako jeden z najważniejszych warunków sukcesu szkolnego dzieci.

Informacje zwrotne, jakie uzyskałam, ponownie prowadząc kurs w wybranych szkołach, były bardzo zachęcające zarówno dla mnie, jak i dla rodziców oraz nauczycieli uczestniczących w szkoleniu. Dlatego bardzo się cieszę, że zostałam zaproszona do Warszawy, aby zaprezentować to szkolenie. Z wielką przyjemnością podzielę się moimi doświadczeniami z rodzicami w Polsce.

Elvira Werner, Psycholog, Trener Europejskiego Stowarzyszenia Rodziców
Erlangen, 5 listopada 2009